

Nd.

47. Frumvarp til laga

um ráðstafanir til hagnýtingar og markaðsöflunar fyrir Faxaflóasild.

Flm.: Hermann Guðmundsson, Áki Jakobsson.

1. gr.

Til þess að skipuleggja öflun og hagnýtingu markaða fyrir þá sild, er veiðist í Faxaflóa og í hafinu í kringum Reykjanes og Snæfellsnes, skal atvinnuáráðherra skipa sérstaka 5 manna nefnd, faxasíldarnefnd, til þriggja ára í senn og jafnmarga til vara. Tveir skulu skipaðir eftir tilnefningu Alþýðusambands Íslands, tveir eftir tilnefningu Landssambands isl. útvegsmanna, og þann fimmta skipar ráðherra án tilnefningar, og skal hann vera formaður nefndarinnar. Varamenn skulu skipaðir á sama hátt.

Nefndin skal hafa aðsetur í Reykjavík eða í Hafnarfirði, og skulu nefndarmenn búsettir það nærri þessum stöðum, að þeir geti sótt þangað fundi með litlum fyrirvara.

Nefndin getur ráðið sér starfsmann til þess að annast dagleg störf, svo og aðstoðarfólk eftir þörfum.

Ráðherra ákveður laun nefndarmanna og greiðast þau úr þeim sjóði, er umi ræðir í 12. gr. þessara laga.

2. gr.

Verkefni faxasíldarnefndar eru sem hér segir:

1. Öflun markaða fyrir faxasíld.
2. Semja árlega áætlun um hagnýtingu aflans.
3. Úthluta í samræmi við áður nefnda áætlun veiði- og verkunarleyfum.
4. Hafa forgöngu um nýjar verkunaraðferðir og gera tilraunir þar að lútandi.
5. Löggilda útflytjendur faxasíldar.
6. Annast útflutning og sölu faxasíldar, þegar ráðherra felur henni það.
7. Að afla allra þeirra nauðsynja, er þarf til verkunar síldarinnar, svo sem tunnur, salt o. fl., og hafa birgðir fyrirbyggjandi.

3. gr.

Enginn má bjóða til sölu eða flytja til útlanda faxasíld, hvernig sem hún er verkuð, nema leyfi faxasíldarnefndar komi til. Eigi má afgreiða farmskírteini fyrir síldarsendingum til útlanda, nema slíkt leyfi liggi fyrir.

Leyfi til útflutnings á síld skulu aðeins veitt þeim, er fengið hafa löggildingu sem síldarútflytjendur.

4. gr.

Faxasíldarnefnd hefur með höndum forgöngu um sölu þeirrar síldar, er veiðist í Faxaflóa og í hafinu kringum Reykjanes og Snæfellsnes, svo skal nefndin og hafa forgöngu um markaðsleit og tilraunir til að selja síld á nýjum markaði og annað það, er lýtur að viðgangi síldarútgerðar við Faxaflóa. Skal nefndin eftir föngum haga markaðsöflun þannig, að ávallt sé fyrir hendi markaður, þegar veiði er von.

5. gr.

Nefndin skal árlega fyrir aðalveiðitímann á haustin semja áætlun um, hvernig hagnýta skuli síldaraflann. Hún skal ákveða, hve mikið skuli saltá og hvernig, hve mikið skuli fryst til útflutnings og hve mikið flutt út ísað eða verkað á annan hátt. Áætlun þessi skal fyrst og fremst byggð á þeim markaðsmöguleikum, sem fyrir hendi eru á hverjum tíma.

6. gr.

Nefndin skal í samræmi við áætlunina, er um getur í 5. gr., úthluta veiði- og verkunarleyfum.

Allir síldarútgerðarmenn skulu fyrir þann tíma, er nefndin ákveður, sækja um veiðileyfi fyrir skip sín. Skal í leyfisbeiðninni tilgreina tölu skipa, stærð og ein-kennistölu og áætla afla til verkunar. Enn fremur skal skýra frá því, hjá hverjum síldin skuli verkuð og hvernig og hver hafi síldina til sölumeðferðar. Allir síldarsaltendur skulu fyrir sama tíma sækja um verkunarleyfi til nefndarinnar og skýra frá, hve margar tunnur hveðrar tegundar þeir óska að verka og af hvaða skipum. Hver saltandi, er sóltunarleyfi fær, er skyldur að hlíta fyrir mælum nefndarinnar um hámark verkunargjalds á hverja tunnu, sem hann saltar fyrir útgerðarmenn, og um ábyrgð á síldarverkuninni.

Framangreind ákvæði um síldarsaltendur gilda og um þá, er taka síld til verkunar á annan hátt.

Allir síldarframleiðendur eru skyldir að láta nefndinni í té þær upplýsingar, sem hún krefst og stuðlað geta að því, að veiðinni verði hagað eftir söluhorfum, og skulu þeir hlíta fyrir mælum hennar í þeim efnum, en skylt er nefndinni að hafa um þetta sem nánasta samvinnu við síldarframleiðendur. Skýrslur um veiði og verkun skal gefa nefndinni daglega.

7. gr.

Faxasíldarnefnd löggildir síldarútflytjendur, ákveður tölu þeirra og löggildingartíma.

Þeir, sem fá löggildingu faxasíldarnefndar sem útflytjendur, verða að skuldbinda sig til að hlíta fyrir mælum hennar um framboð og lágmarksverð á síld, sem seld er til útlanda, um skiptingu markaðsstaða, útflutningstíma og annað það, sem nefndin setur að skilyrði fyrir veitingu útflutningsleyfa samkvæmt lögum þessum.

8. gr.

Útflytjendur eru skyldir að gefa nefndinni allar upplýsingar, sem hún óskar, um allt, sem snertir sölu og útflutning síldar, og hefur nefndin frjálstan aðgang að verzlunarbókum og skýrslum þeirra hér að lútandi. Nefndin er bundin þagnarheiti um viðskiptamál útflytjenda, er hún verður áskynja um á þennan hátt.

9. gr.

Nú telur ráðherra og faxasíldarnefnd, með tilliti til markaðslanda og innanlandsástands, að betur muni notast útflutningsmöguleikar með því að taka upp einkasölu á faxasíld, og getur þá ráðherra með samþykki faxasíldarnefndar falið henni einkasölu til útlanda á allri faxasíld eða ákveðnum tegundum hennar, eftir því sem henta þykir.

Ráðherra getur með reglugerð sett nánari fyrir mæli um fyrirkomulag einkasöluunnar og annað það, sem leiðir af ákvæðum þessarar greinar.

10. gr.

Faxasíldarnefnd ákveður verð á fersksíld til veiðiskipa, og getur hún ákveðið mismunandi verð eftir því, hvernig síldin er verkuð. Sé verð á fersksíld mismunandi, getur nefndin sett fyrir mæli, sem tryggja veiðiskipum sem svipaðast verð fyrir aflann.

11. gr.

Nú verður það nauðsynlegt að dómi faxasíldarnefndar til þess að tryggja gæði eða sölu faxasíldarframleiðslunnar að takmarka veiði. Er nefndinni þá heimilt að ákveða, hvenær söltun megi hefjast, svo og takmarka eða banna söltun um lengri eða skemmri tíma og ákveða hámark söltunar af hverju skipi. Framangreind fyrir mæli gilda og um aðrar verkunaraðferðir, eftir því sem við á.

12. gr.

Til þess að standast kostnað af störfum faxasíldarnefndar og framkvæmd þessara laga getur nefndin ákveðið með samþykki ráðherra, að greitt verði í sérstakan sjóð 2% af andvirði seldrar faxasíldar.

Nú verður sjóður þessi svo mikill, að öruggt þykir, og getur þá faxasíldarnefnd ákveðið að fengnu samþykki ráðherra að endurgreiða úr honum til síldareigenda í réttu hlutfalli við verðmagn seldrar síldar.

13. gr.

Ráðherra skipar tvo endurskoðendur reikninga faxasíldarnefndar til eins árs í senn og ákveður laun þeirra, sem greiðast úr sjóði nefndarinnar.

14. gr.

Ákvæði laga þessara ná eingöngu til þeirrar sildar, er veiðist í Faxaflóa við Reykjanes og Snæfellsnes, og eru við gildistöku þessara laga öll afskipti sildarútvegsnefndar af sild, er veiðist á fyrrgreindu svæði, afnumin, þ. á m. ákvæði 2. gr. laga nr. 74 29. des. 1934 um 2% gjald í sjóð sildarútvegsnefndar.

Faxasildarnefnd skal hafa náð samstarf við sildarútvegsnefnd. Rísi ágreiningur milli nefndanna, sker ráðherra úr.

15. gr.

Brot gegn lögum þessum og reglugerðum, sem settar eru samkvæmt þeim, svo og gegn ákvæðum og fyrirmælum faxasildarnefndar skulu sæta meðferð opinberra mála og varða sektum, allt að 200 000 krónum, nema þyngri refsing liggji við samkvæmt öðrum lögum.

16. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frumvarp þessu samhljóða var flutt af sömu flutningsmönnum á síðasta þingi. Náði frumvarpið ekki fram að ganga, þar eð sjávarútvegsnefnd, er fékk frv. til meðferðar, skilaði ekki álit í málinu.

Frumvarpinu fylgdi greinargerð, er var í meginatriðum á þessa leið:

Fjöldamörg undanfarin ár hefur mikið veiðt af sild í Faxaflóa og umhverfis Reykjanes og Snæfellsnes. Þessi sild kemur hér reglulega vor og haust og er oft langt fram á vetur. Í fyrra var mikið magn sildar í Kollafirði og Hvalfirði, og árið 1945 var sild á sundunum norðan Seltjarnarness fram í febrúarmánuð, svo sem menn muna, og sennilega lengur, þó ekki hafi verið hirt um að veiða hana lengur. Það er því ljóst, að mikil sild er í Faxaflóa árlega, sem gæti verið grundvöllur allstórfellds sildariðnaðar, ef ráðstafanir yrðu gerðar til þess, að hægt væri að hagnýta þessa veiði.

Vandræði þau, sem orðið hafa í sambandi við hagnýtingu sildaraflans í Faxaflóa, eru í raun og veru þau sömu og orðið hafa á svo að segja hverju hausti, síðan farið var að veita sild athygli á þessu svæði, eða frá 1935. Það má heita, að sama sagan hafi endurtekið sig á hverju ári. Þegar sildveiði hefur verið þyrjuð, hefur verið rokið til að útvega tunnur og salt og reyna að selja sildina. Það hefur oft tekið nokkurn tíma, sem hefur þá frestað aðgerðum, vegna þess líka, að bankarnir fylgja yfirleitt þeirri aðferð að lána ekki út á sjávarafurðir, sem ekki er búið að selja. Þannig hafa tækifærin gengið úr greipum útvegsmanna og sjómanna til þess að hagnýta sér möguleikana til sildveiði hér syðra.

Samkvæmt lögum um sildarútvegsnefnd er henni ætlað að annast alla sildarframleiðslu á landinu, en eins og gefur að skilja, er þó norðanlandssildin hennar aðalverkefni. Það hefur því yfirleitt farið svo, að faxasildin hefur gleymzt og sildarútvegsnefnd ekki gert ráðstafanir til markaðsöflunar fyrir hana né tunnur og saltútveganir, fyrr en veiðin var hafin og hrópin fóru að heyrast frá útvegsmönnum og sjómönnum syðra.

Það hefur því endurtekið sig því nær árlega, að ekki hefur reynzt mögulegt að hagnýta sér veiðimöguleika í Faxaflóa, vegna þess að enginn eða ófullkominn undirbúningur var gerður til þess að verka sildina og afla markaða fyrir hana. Við svo búið má ekki standa lengur. Sildveiði við Suðvesturlandið er svo mikil, að hún og verkun sildarinnar gæti verið stór liður í atvinnulífi landsins.

Til þess að svo geti orðið, er með frv. þessu stungið upp á þeirri lausn, að létta af sildarútvegsnefnd áhyggjum af faxasildinni, enda er henni mjög umhent að annast þau störf, eins og reynslan hefur sýnt, og stofna sérstaka faxasildarnefnd, er hafi með höndum ráðstafanir til hagnýtingar og markaðsöflunar fyrir Faxa-

flóasild. Ætlazt er til þess með frv. þessu, ef að lögum verður, að unnið verði að markaðsöflun og undirbúningi að hagnýtingu síldarinnar árið um kring af aðila, sem getur beint athygli sinni sérstaklega að þessu verkefni og beri þá um leið fulla ábyrgð á því, að allir möguleikar fyrir útflutningi á þessari síld, sem fyrir eru, hafi verið athugaðir. Með því móti ætti það að vera tryggt, að bátaflotinn, sá sunnlenzki að minnsta kosti, geti örugglega snúið sér að síldveiðinni í Faxaflóa á þeim tímum, sem hún veiðist.

Síldarútvegsnefnd mun nær eingöngu hafa látið saltsíld, verkun hennar og útflutning til sín taka, en með frv. þessu er gert ráð fyrir, að faxasíldarnefnd skuli hafa umrædd afskipti af allri síld, hvort sem hún er söltuð, fryst, flutt út ísuð eða verkuð á annan hátt; þó er að sjálfsögðu undanskilin hennar ráðstöfunum sú síld, sem fryst er til beitu. Það er vafalaust miklu heppilegra, eins og aðstaða er í Faxaflóa, að sameina á einni hendi yfirstjórn síldarmála vegna þess, hvað t. d. ísun síldar og hraðfrysting geta verið stórar greinar síldarvinnslunnar hér.

Þær verkunaraðferðir, sem til greina geta komið hér á síld við Suðvesturland, eru einkum þessar: Söltun, hraðfrysting, ísun í kassa eða beint í skip, niðursuða, reyking og ef til vill fleira. Það er að sjálfsögðu verkefni nefndar þeirrar, sem lögin gera ráð fyrir, að gera tilraunir með fleiri verkunaraðferðir. Eins og sjá má af þessu, er augljóst, að verkun síldar getur orðið allstór atvinnuvegur á Suðvesturlandi, sem veitti mörgum atvinnu, auk þess sem ýmis önnur vinna gæti skapast í sambandi við þessa verkun, svo sem smíði síldartunna o. fl.

Þess gerist ekki þörf að rekja hverja grein frv., en þó skal sérstaklega bent á, að hvað snertir útflutning á faxasíld, er í frv. gert ráð fyrir, að hún sé yfirleitt í höndum framleiðenda, en þó geti ríkisstjórnin, með svipuðum hætti og á sér stað um síldarútvegsnefnd, tekið upp einkasölu, ef það þykir hentugra.